

Vereniging Vrienden Martinikerk

Jaarverslag 2017

In 2017 heeft de VVM haar 35-jarig bestaan groots gevierd. Met drie bijzondere geschenken voor de kerk op 12 juli, een jubileumnummer van *Miniatuur* en een orgelconcert op vrijdag 8 september.

Ons 35-jarig bestaan

De viering was memorabel en bestond uit de volgende elementen:

- De onthulling van de beenderen van Wessel Gansfort;
- De aanbidding van een 3D-scan van toren en kerk;
- De onthulling van nieuwe glas-in-lood ramen.

Als eerste onderdeel van de middag zijn de beenderen van Wessel Gansfort onthuld. Deze zijn gelegen aan de westkant, vlakbij zijn epitaaf. De onthulling geschiedde door burgemeester Peter den Oudsten en de voorzitter van de Stichting Martinikerk Groningen (SMG), Jaap Wolters, samen met twee personen uit de familie Gansevoort. Voordat dit gebeurde, kwam Wessel Gansfort zelf een kijkje nemen in de kerk en voerde hij ons mee op zijn rondtocht door een veranderd, maar toch niet geheel vreemd, Groningen.

De aanbidding van een 3D-scan van toren en kerk, samen met Stichting Martini Beiaard Groningen (SMBG), was het tweede onderdeel van de middag. De kosten zijn gezamenlijk gedragen.

De scan is uitgevoerd door de minor Bouwkunde van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) in samenspraak met Geomaat. De scan had twee doelen:

1. Kerk en toren in kaart brengen, zodat hiervan tot op de centimeter nauwkeurig restauraties en bouwkundige aanpassingen kunnen worden uitgevoerd.
2. Bezoekers van toren en kerk, maar ook vanuit de leunstoel thuis, een virtuele rondleiding kunnen geven, dwars door en boven toren en kerk.

De gepresenteerde uitkomst is de eerste fase in de samenwerking met de NHL. Op 5 februari 2018 gaan we verder om toren en kerk aanvullend in kaart te brengen, zodat ook schilderijen etc. naar voren kunnen worden gehaald.

Ten slotte werden als derde onderdeel van de middag de glas-in-lood ramen boven de rouwdeur aan de zuidzijde aangeboden. Het maken van het glas is gebeurd in Waldsassen, Duitsland. Samen met de voorzitter heeft de glazenier Peter Broekhuizen in maart het glas laten blazen. Het proces van het blazen tot en met de plaatsing is mooi op film gezet. Het bestuur beziet – in samenspraak met diverse betrokkenen - hoe deze film in de kerk kan worden bekeken.

Niet zichtbaar, maar wel aangebracht in de ramen, is dat deze een geschenk zijn van de VVM. De onthulling gebeurde door de voorzitter van de Kerkrentmeesters, Marijke Bootsma. Zij en de glazenier hebben daarna de herinneringsspeld van onze vereniging ontvangen.

Met de aanbidding van deze cadeaus aan onze kerk heeft de vereniging een bijzonder geschenk gegeven, waar velen in de toekomst nog van kunnen genieten.

De cadeaus zijn een belangrijk aspect van de viering geweest. Maar we mogen niet de bijdrage van Egge Knol en de muzikale toets van het GSV-koor vergeten. Het bestuur is allen die hebben bijgedragen aan de viering, van harte dankbaar. Ongeveer 250 personen waren aanwezig.

De Vereniging is vooraf in diverse media – schriftelijke, visuele en elektronische – aan bod gekomen.

Ten slotte is de viering afgesloten op 8 september met een, door Erwin Wieringa, mooi uitgevoerd orgelconcert. In *Miniatuur* jaargang 21, nr. 3 van oktober 2017 is verslag gedaan van onze viering. De speech bij de opening van de viering vindt u als bijlage bij dit jaarverslag.

Verdere activiteiten en bevindingen

1. I.v.m. het drukke jaar is het bestuur vaker bijeen geweest dan normaal.

vergaderingen en bijeenkomsten in 2017:

- 17 januari
- 14 maart
- 25 maart jaarvergadering VVM, 10.00 uur en lezing om 11.15 uur
- 27 juni
- 12 juli "VVM 35 jaar",
- 18 juli met vaststelling van het aftreden van Herma van Boetzelaer-Wormgoor per 1 augustus.
- extra vergadering op 5 september i.v.m. officieuze toetreding van het nieuwe bestuurslid Annelies Noordhof-Hoorn en afscheid van ons oud-bestuurslid Tineke de Danschutter
- 8 september. Orgelconcert ter ere van 35 jaar VVM in de Martinikerk door Erwin Wieringa
- 24 oktober
- 11 november Sint Maartensconcert dat door een kleine 200 personen werd bezocht.

2. Hoewel eerder in de Algemene Vergadering van 2016 is ingestemd met het voorstel om geen beschermheerschap te continueren heeft het bestuur alsnog besloten, na een gesprek op 19 mei met de huidige Commissaris van de Koning, hem als beschermheer op te nemen. Zijn betrokkenheid zal groter zijn dan bij zijn voorgangers. Zo was hij bescheiden aanwezig op 12 juli en op 20 juli is voor hem een rondleiding verzorgd door de kerk en over de gewelven.

3. Sint Martinusdagen.

De Sint Martinusdagen beginnen nu echt een traditie te worden in Groningen. De VVM ondersteunt deze activiteiten die samen met de Koninklijke Vereeniging voor Volksvermaken (KVvV), de Protestantse Gemeente Groningen, de GSV, de SMBG en andere bij de Martinikerk betrokkenen worden uitgevoerd.

a. Een specifiek onderdeel voor de VVM is ons traditionele Sint Maartensconcert met Eeuwe Zijlstra als organist. Vooraf speelde de stadsbeiaardier Auke de Boer op het carillon.

Het optreden van onze organist en het GSV-koor kon op een groot scherm worden gevolgd. De reacties vanuit het publiek waren over het algemeen (zeer) positief. In totaal hebben ongeveer 200 personen onze muzikale uitvoering bezocht en € 227 als gift achtergelaten.

b. Later in de middag was er de traditionele, oecumenische Vesper, verzorgd door de Raad van Kerken Groningen, samen met de Russisch-Orthodoxe Kerk. De aanpak was een wat andere dan de afgelopen jaren, waarbij ook een betere publiciteit hielp. Er waren ongeveer 80 aanwezigen.

c. Dit jaar trad voor het eerst Het Houten Huis op als medeorganisator met onder meer de voorstelling "Onbekend Land". Na de voorstelling trokken Syrische vluchtelingen en schoolkinderen vanuit MartiniPlaza in een lampionnenoptocht naar de Martinikerk. Zoals gepland kwamen zij aan bij de beëindiging van de Vesper. De schoolkinderen hadden vooraf (mooie) gedichten gemaakt die in de kerk waren opgehangen. Iedere bezoeker/deelnemer kon een jas doneren t.b.v. vluchtelingen en dak- en thuislozen. Meer dan 60 jassen werden gedoneerd.

d. De VVM is ook aanwezig geweest bij de uitreiking van voederbieten op 28 oktober die werd georganiseerd door de KVvV. Voor de traditionele

voederbietenlampionnenwedstrijd zijn aan de Groningse schooljeugd meer dan 1.500 voederbieten uitgereikt. De kinderen zijn uitgedaagd om daar een fraaie Sint Martinuslampion van te maken. Het aantal ingeleverde lampions viel helaas tegen.

Op woensdagmiddag 9 november vond de prijsuitreiking plaats in het koor van de Martinikerk.

e. Na de prijsuitreiking was er een benefietdiner voor verscheidene organisaties die bij de Sint Martinusactiviteiten zijn betrokken. Een deel van de bijdrage voor diner en drankjes was bestemd voor dak- en thuislozen. In de kapel van de kerk zaten 25 gasten aan tafel. Onderdeel van deze maaltijd en van de daarop volgende activiteiten waren de voederbietenmacroontjes (400 door de VVM uitgedeeld en verkocht), die door een banketbakker zijn gemaakt uit de pulp van voederbieten.

De benefietmaaltijd heeft ook nieuwe leden opgeleverd.

f. Op donderdag 10 november is 's avonds – in een besloten setting - een ganzenmaaltijd aangeboden aan thuis- en daklozen. Deze maaltijd werd geserveerd in het schip van de Martinikerk, waarbij kroonluchters van voederbieten extra sfeer gaven.

De maaltijd is een initiatief van de VVM en wordt georganiseerd in samenwerking met o.a. de SMG, de Doopsgezinde Kerk, 't Feithhuis en eetcafé De Gans.

Financiële ondersteuning is gekregen van de Commissie van Spijsuitdeling. De ganzenmaaltijd, die werd gemaakt door De Gans, had een kleine 70 bezoekers die door vrijwilligers van de Doperse Dis, de Lutherse Kerk, raadsleden en anderen werden bediend.

De benefietmaaltijd en de verkoop van wijn en macroontjes hebben zoveel opgeleverd dat € 406,70 overgemaakt kon worden aan de Doperse Dis. Deze bijdrage helpt bij het voorzien in de kosten voor maaltijden aan dak- en thuislozen.

Eetcafé De Gans bood in november de gasten een – door ons geschreven – verhaal aan bij de ganzenmaaltijd.

4. Ten behoeve van betere herkenbaarheid van onze activiteiten hebben we twee strandvlaggen aangeschaft. Deze worden gebruikt bij onze activiteiten.
5. Het voorgenomen regelmatige bestuurlijk overleg met de SMG heeft dit jaar niet plaatsgevonden.
6. De VVM heeft – in en na overleg met de stichting – de volgende bijdragen voor de kerk gehonoreerd, of zal dit nog doen:
 - a. Een bijdrage komt er van € 7500 voor een monografie van het schitterende barokorgel in onze kerk.
 - b. De restauratie van het schilderij van Cornelis Jetses in de kooromgang. Het juiste bedrag is nog niet bekend.
 - c. Het project Educatie samen met de SMBG. Op 15 november hebben leerlingen van één basisschool kerk en toren bezocht. Begin 2018 zal het project worden geëvalueerd.
 - d. Het plaatsen van een tijdschakelaar om zo 's avonds de glas-in-loodramen goed tot hun recht te laten komen.
 - e. Bordjes bij de belangrijkste items in de kerk.
 - f. Vertoning in de kerk van de drie 12 juli-films.
 - g. Nieuwe presentatie maken van VVM-geschenken.
7. De Sint Janskerk in Gouda heeft belangstelling getoond voor het 3D-project.

Algemene vergadering

De algemene vergadering op 25 maart 2017 is bezocht door 32 leden en gasten. Het concept-verslag van de algemene vergadering op 16 april 2016 is goedgekeurd.

Financieel Jaaroverzicht

Na controle door de leden van de kascommissie doet de heer Haaksman verslag. De jaarrekening 2016 wordt door de ledenvergadering goedgekeurd. Decharge vindt plaats. De kascommissie voor het jaar 2018 zal bestaan uit de heer H. Bakker en mevrouw M.J. van Herk.

Contributies en leden voor het leven

Ondanks herhaalde verzoeken om betaling van de contributie hebben wij vier leden moeten uitschrijven.

Het aantal leden voor het leven is in 2017 gelijk gebleven. Verder hebben drie leden in 2017 gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een periodieke gift voor ten minste 5 jaar te geven.

Commissie van Beroep

De Commissie wordt jaarlijks benoemd. Zoals afgesproken zal bij een statutenwijziging een langere periode worden opgenomen.

Herbenoemd werden de leden Ineke Saan-Noordhof en Ite Wierenga. Als nieuw lid wordt benoemd: Fred Bader. Aeiko de Jager had aangegeven i.v.m. leeftijd niet meer beschikbaar te zijn. Hij is hartelijk bedankt voor zijn betrokkenheid.

In 2017 is niemand geschorst of verwijderd.

Bestuurssamenstelling

Het is het bestuur gelukt om één nieuw bestuurslid te vinden en wel Annelies Noordhof-Hoorn. In de AV is afgesproken dat tussentijds een nieuw bestuurslid kan worden benoemd. Wel dient in de AV van 2018 officieel de benoeming plaats te vinden. Annelies Noordhof-Hoorn neemt de functie van secretaris over van Herma van Boetzelaer-Wormgoor die zich per 1 augustus heeft teruggetrokken. Hierdoor blijft er een vacature in het bestuur. Er wordt naarstig verder gezocht naar een nieuw bestuurslid. Suggesties van leden worden zeer op prijs gesteld.

In 2017 waren aftredend: Tineke de Danschutter, Jan Visser en Gert Zuidema. De laatste twee zijn herbenoemd. Tineke heeft van herbenoeming afgezien. Tijdens de vergadering is zij bedankt voor haar inzet. Op 5 september is door het bestuur van haar afscheid genomen.

In 2018 is Jan Derksen aftredend en herbenoembaar.

Stand van zaken vanuit de SMG

Namens de voorzitter van de SMG doet directeur Hans van der Zee verslag van de exploitatie en de situatie van de kerk.

Tijdens de Algemene Vergadering van de VVM in 2015 is de SMG gevraagd om het 800 jarig bestaan van de kerk te vieren in 2020. De SMG ging er in 2017 vanuit dat dit i.o.m. de VVM zou moeten gebeuren.

Dan is de vraag: Is de kerk in 1220 gebouwd? Het antwoord is neen, volgens Van der Werff in "MARTINI kerk en toren". Op p.20 schrijft hij dat de bouw begonnen is rond 1220 en in elk geval voltooid moet zijn vóór 1245, omdat toen het Groninger stadszegel met de Martinikerk is verschenen.

Aangezien er geen harde datum bekend is heeft de VVM in samenspraak met de SMG besloten als fictieve datum voor het 800-jarig bestaan het jaar 2030 te kiezen.

Jaarlijkse lezing

Na de jaarvergadering heeft pastoor Jellema een lezing gehouden over "Hemelse voorspraak, heiligen in de Martinikerk". Een uitgebreid verslag van deze lezing is te vinden in *Miniatuur*, jaargang 21, nr. 2 van juni 2017. Circa 50 personen woonden de lezing bij.

Website VVM

De VVM-website wordt regelmatig bijgewerkt om zo actueel mogelijk te blijven.

Open Monumentendag

Op 9 september waren wij met een stand aanwezig in de kerk. We hebben twee nieuwe leden geworven. Evenals bij de Dag van de Groninger Geschiedenis hadden we een stand samen met de SMBG.

Dag van de Groninger Geschiedenis

De VVM was op 14 oktober aanwezig. De gehele dag door was er contact met diverse geïnteresseerden. Er konden helaas geen nieuwe leden worden ingeschreven.

Stichting Martini Beiaard Groningen

De SMBG is in 2017 opnieuw nauw betrokken geweest bij de Sint Martinusactiviteiten op 11 november (zie hierboven).

Ook bij het maken van de 3D-scan en het educatieproject is samengewerkt. Voor dit laatste project is in 2016 € 1500 subsidie verkregen van de Provincie.

Bestuurlijke punten

Verrijking Martinikerk

Samen met de SMG en SMBG blijven wij zoeken naar een betere presentatie van schilderijen en andere elementen in de Martinikerk en -toren. Ideeën zijn aangereikt en worden onderzocht. Een belangrijke ontwikkeling hiertoe zien wij in de 3D-scan van kerk en toren (zie daar). Ook de mogelijke subsidie die de SMG kan krijgen van de Stichting Erven A. de Jager, draagt hiertoe bij. Het betreft vier grote kroonluchters, nieuwe verwarmde vloer in het schip, transparantere doorgang schip-koor. Als voorwaarde hierbij geldt: de hoofdingang onder het orgel moet open. Hier ligt nog een traject met gemeente, brandveiligheid etc.

Vriendenpas

Begin 2018 zal een nieuwe pas aan de leden worden toegezonden.

"Oorkonde" bruidsparen

Met ingang van 4 april 2016 krijgt elk bruidspaar dat trouwt in de Martinikerk, een brief en een toelichting op de activiteiten van de VVM. Het bruidspaar krijgt *Miniatuur* en een gratis lidmaatschap voor één jaar. Op deze manier hopen we nieuwe Vrienden te werven. In 2016 hebben 16 bruidsparen een gratis lidmaatschap gekregen en in 2017 18 bruidsparen.

Dit heeft ons tot eind 2017 één nieuw lid opgeleverd.

Miniatuur

Ons blad is ook dit jaar driemaal verschenen. Daarnaast is er een extra nummer i.v.m. onze jubileumviering verschenen.

Begin 2018 zal het bestuur bezien of er eventueel voor een kwartaaluitgave wordt gekozen of een dikker blad.

Vriendenaantal

We hebben in 2017 ons ledenbestand opnieuw bezien op daadwerkelijke en niet-betalende leden.

In het staatje hieronder is dat, naast andere mutaties, te zien.

Aantal leden per 1-1-2017		611
Bij: nieuwe leden		15
Bij: bruidsparen in 2017		<u>18</u>
		644
Af: overleden	9	
Af: opgezegd	23	
Af: uitgeschreven	<u>4</u>	
		<u>36</u>
Aantal leden per 1-1-2018		608

Er zijn nog een paar leden die de contributie over 2016 en 2017 niet hebben betaald.

Onze inkomsten zijn verminderd, want in 2017 hebben we € 998 minder binnengekregen dan in 2016.

Kortom, financieel mogen we niet eens ontevreden zijn. Naar het aantal leden sec gekeken, willen we graag meer.

(jan derksen, vz.)

NB

Overigens hoopt het bestuur dat de SMG erin slaagt dat de hoofdingang onder het orgel weer in gebruik kan worden genomen.

Bijlage

Toespraak bij het 35-jarig bestaan VVM op woensdag 12 juli 2017

Geachte aanwezigen en in het bijzonder burgemeester Peter den Oudsten; als ook de voorzitter van de Stichting Martinikerk Groningen, Jaap Wolters; de voorzitter van de Kerkrentmeesters, Marijke Bootsma; uiteraard de studenten van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden onder leiding van Hans Schaeffer, die met deze presentatie en prestatie hun 3de jaars minor Bouwtechniek hebben afgerond. En ook een bijzonder welkom voor nazaten van de familie Gansfort en de heer Ten Kate die de beenderen van Wessel Gansfort heeft onderzocht.

Mijn naam is: Jan Derksen.

Als voorzitter van de Vereniging Vrienden Martinikerk heet ik u namens ons bestuur van harte welkom. Eigenlijk is het teveel waar wij vandaag aandacht aan gaan schenken. Het zij zo. Vandaag viert de Vereniging Vrienden Martinikerk een gedenkwaardig en 35-jarig bestaan.

U kunt elke onthulling zien op het scherm achter mij, zodat er niet gelopen hoeft te worden.

Denkt u er ook aan uw telefoon uit te zetten?

De Vereniging pakt uit. Dat had niet kunnen gebeuren zonder de Stichting Martini Beiaard Groningen. Met deze Stichting is het mogelijk geworden om toren en kerk in te scannen met behulp van Geomaat en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Een tweeledig doel: een virtuele rondleiding door toren en kerk en de mogelijkheid om restauraties beter mogelijk te maken. Straks zullen de beelden van dit proces spreken en de presentatie door de Hogeschool zal het eerste resultaat zichtbaar maken. Na afloop van het officiële gedeelte zijn Hogeschool en Geomaat te vinden, voor een nadere toelichting en gebruik van de virtuele bril, aan de zuidzijde van onze kerk. Ik ga mij nu eerst – vanuit dank aan de Stichting Martini Beiaard Groningen - richten op geschiedkundige zienswijzen van o.a. professor Van Giffen en C.H. Peters: De Sint Maartenstoren te Groningen.

De 15de eeuw was de gouden eeuw van Groningen. Zelden of nooit werd een toren in zo'n korte tijd gebouwd als de Martinitoren, nl. in 13 jaar van 1469 tot 1482. Overigens zijn niet alle historici het met deze jaartallen eens.¹

De bouw van de derde Martinitoren was een daad van trots en ijdelheid, waar wij nog dagelijks tegenaan kunnen kijken. De toren moest niet alleen een sieraad voor de stad zijn, maar ook het symbool van Gronings macht en superioriteit. Van heinde en verre zichtbaar in stad en ommeland. Een vreemdeling kon zo de weg vinden. Alle wegen naar de stad kwamen als het ware uit op de Martinitoren.

Wilt u meer zien over de 15de -eeuwse stad? Ga naar het Scheepvaartmuseum waar u filmisch in de oude tijd wordt ondergedompeld.

De toren had in elk geval drie kenmerken.

Ten eerste: de onderdoorgang van de toren gaf toentertijd toegang tot de kerk.

Ten tweede: zij was ook een gekanteelde kasteeltoren, een verdedigbaar huis voor de landheer.

En ten derde: de toren was de plek waar vrijheidsbrieven en de privilegiën van de stad werden bewaard.

De klokken hadden hun eigen betekenis. De onderscheiden klokken nodigden zowel mensen uit voor de kerkgang, als ook verkondigden deze het morgen-, middag- en avonduur, respectievelijk de oproep voor arbeid, voor eten en voor de avondrust.

De noodklok werd geluid bij brand, overstroming of een naderende vijand. Rouw en feest werden door andere klokken aangekondigd.

De toren was voor de eerder genoemde schrijvers een hogere dan de toren die er nu staat. Er wordt gesproken over een vijfde stenen trans i.p.v. de huidige vier. De vorm die wij nu kennen, dateert uit 1627. In dat jaar werd de brandschade hersteld die de toren in 1577 had opgelopen. De oorspronkelijke toren uit 1482, zo wordt gedacht, was 23 meter hoger dan de huidige, d.w.z. zo'n 120 meter. Echter, harde bewijzen, bijv. een beschrijving of afbeelding, zijn niet overgeleverd.

De toren was, en is nog, het hart van de stad. De rooilijnen van de omliggende gebouwen waren toen duidelijk; het zicht op de toren een uitgangspunt. Dat laatste is onlangs weer veranderd. Voor Peters was dit in 1902 een schande. Ik laat hem hier spreken. Denk erom dat zijn gemoed verhit is.

Een krankzinniger daad had men niet kunnen bedenken. Degene die hierover adviseerde, degene die het voorstel aan de raad indiende en de raad die het aannam, mogen blij zijn dat doden niet kunnen terugkomen, want zij zouden geen gerust moment meer hebben gehad.

¹ Naschrift. In "Hervonden Stad 2017", pag. 48, beschrijft Taco Tel dat de bouw onmogelijk in 13 jaar kan hebben plaatsgevonden. De bouw blijkt tot in de jaren dertig van de 16de eeuw te hebben geduurd. Dus een bouwtijd van zo'n 70 jaar.

Wie waren die ezels die daarvoor verantwoordelijk gesteld kunnen worden? Hun namen moeten geboekt worden in het register van de grote misdadigers. En de tijd waarin burgers hiermee instemden, moet wel inzielig zijn geweest.

U hoorde hier een uitgesproken visie uit het begin van de vorige eeuw.

Wat maakt de toren zo bijzonder? Al eerder gezegd: de korte periode van 13 jaar waarin deze is gebouwd.

Ten tweede, de vorm. Geen enkele Nederlandse toren heeft deze uitgesproken telescopische vorm met zijn terugspringende verdiepingen en vrij omgaande transen.

Ten derde, de imposante dubbele doorgangen.

Ten vierde, de eenvoudigste, indrukwekkendste en tevens monumentale toren. Niet voor niets is op Instagram de D'Olle Grieze zeer populair.

Dankzij de offervaardigheid van burgers in de 15de eeuw, al dan niet afgedwongen, zijn toren en kerk als een sieraad uit de Groningse gouden eeuw overgebleven.

Over de beenderen van Wessel Gansfort kan ik kort zijn. Niet dat daarover weinig te vertellen is. Heel veel zelfs. Maar Egge Knol en de film spreken hierover een boeiende taal.

En onze organist Eeuwe Zijlstra sluit hierop aan met zijn orgelmuziek uit de 15de eeuw.

Ook kort ben ik over de kerkraden met hierin de figuren van Rudolf Agricola, Wessel Gansfort en het stadswapen met de eenkoppige adelaar. De afgebeelde personen zijn bewust, als het ware: lichtvochtig, neergezet. De kleuren in de ramen bepalen het beeld. De beide grote Noord-Nederlanders worden afgebeeld met een achtergrond die bij hen past. Agricola met het orgel van de Martinikerk, waar hij niet alleen een grote bijdrage bij de totstandkoming heeft gehad, maar waarvan het hart nog uit zijn 15de eeuw stamt. Hij is in zijn tijd zeer geprezen door Erasmus die hem eenmaal heeft ontmoet. Erasmus prijst Agricola in brieven (ik citeer) "als hoog getalenteerde voorloper en richtingwijzer van het Noord-Europese humanisme, als kenner van het Grieks, als begaafd latinist en stilist, als dichter, redenaar en vertaler, als musicus en als leraar."

Niet het minste dus wat je over iemand kunt verwoorden.

Wessel Gansfort – wel *Het Licht der Wereld* genoemd - is, evenals Agricola, verbonden geweest aan de Aduarder Kring.

Het laatst overgebleven, inmiddels zeer veranderde, pand, vindt u straks terug als achtergrond in zijn raam.

Een woord van dank moet worden uitgesproken. Vooral aan de glazenier Peter Broekhuizen die deze ramen heeft gemaakt. Veel werk is door hem verzet. Het ontwerpen, de keuze voor het glas in Waldsassen, Duitsland, het brandschilderen etc.. Maar ook mogen niet vergeten worden Henk Helmantel, Cobi Jakobs en Jaap Penninga die vanuit hun eigen professie Peter hebben ondersteund.

Ook is er grote dank verschuldigd aan de medewerkers van het Noordelijk Archeologisch Depot dat de beenderen van Wessel ter beschikking heeft gesteld voor deze herbegraving.

De afbeelding van Agricola in film en raam zijn mogelijk gemaakt door welwillende medewerking van het museum Die Alte Pinakothek te München.

En niet vergeten, jongens en meisjes, dames en heren: op 8 september a.s. is er nog een speciaal orgelconcert ter ere van ons 35-jarig bestaan.

Ik sluit af met de wens dat de Martinikerk en –toren een juweel mogen blijven voor alle bezoekers en bewoners van stad en ommelanden. Ik wens u allen een bijzondere middag toe. En uiteraard stellen wij het meer dan op prijs dat uw waardering voor kerk en toren wordt bevestigd door lid te worden van de Vereniging Vrienden Martinikerk. Het schamele bedrag van minimaal € 15 geeft u wel meerdere keren jaarlijks ons blad: Miniatuur. En uw bijdrage geeft ondersteuning aan onze bijzondere kerk en toren.

Ik dank u wel.